

ret uvigtig parentes i socialdemokratiets udvikling (om end vigtig i den teoretiske udvikling) er en anden sag; det er et forhold, som kan debatteres, men næppe på det foreliggende grundlag. Denne præsentation af Bang er efter min mening (som jeg håber at kunne dokumentere i en kommende antologi) ufuldstændig og lidet dækkende, selv i betragtning af den ringe plads, der har været til rådighed. Udgiverne har handlet ilde mod Bang, men det skyldes foruden manglende fortrolighed med hans teoretiske produktion hele sigtet med antologien. De mener ligesom Carl Heinrich Petersen (Danske revolutionære 1970), at den rene socialistiske teori kun kunne trives uden for det reformistiske partiapparat, hvorfor det kun er oppositionelle teoretikere som Trier og Nic. Petersen, der egentlig fortjener prædikatet socialist. Det er en udbredt og letforståelig betragtning, men efter min opfattelse udtryk for en overfladisk analyse af socialdemokratiernes rolle i de kapitalistiske samfund. Ud fra en afvisning af socialdemokratiets perspektivløse forvaltning af det kapitalistiske statsapparat i dag, slutter man baglæns og afviser berettigelsen af alle reformer, som socialdemokratiet tidligere har satset hele sin styrke på at få gennemført. Dette er en fundamentalt uhistorisk fremgangsmåde, som tilslører det yderst komplekse forhold mellem marxistisk teori og reformistisk revolutionær praksis i arbejderbevægelsens historie, det forhold som det er den historiske forsknings egentlige opgave at klargøre. Kun på den måde kan historisk forskning i arbejderbevægelsens historie have interesse ud over det rent arkivalske synspunkt på den ene side og en primitiv, uforstående, moralsk fordømmelse på den anden (smlg. Gerd

Callesens krav til en ny arbejderbevægelsens historie i *Den Jyske Historiker* 6. årg. nr. 1, okt. 1973 s. 40-41).

Dette er årsagen til, at vi får ret god besked om de oppositionelle teoretikere, mens det ikke har været muligt for udgiverne med deres udgangspunkt at forstå Gustav Bang (eller P. Knudsen, som de slet ikke omtaler). Men inden for sine begrænsninger giver antologien et godt bidrag til forståelsen af den revolutionære socialisme i Danmark, således som Lise Togeby (langt grundigere) har givet en fremstilling af den teoretisk bevidste reformisme med bogen »Var de så røde« fra 1968.

Uffe Østergård

Jon Sundbo: Lokalsamfundet i defensiven? (Skrifter udgivet af Lokalhistorisk Afdeling nr. 2, København 1972). 204 s.

Emnet for denne bog er en af de vigtigste problemstillinger i dansk nutidshistorie. Hvorledes har udviklingen formet sig i lokalsamfundene i efterkrigsårene? (og hvordan vil det gå med dem i fremtiden?) Den, der engang imellem kommer ud i sognene, kan ikke undgå at mærke, hvor presserende problemerne er, og at den hurtige udvikling har taget pusten fra folk. Kommunesammenlægningerne har grebet dybt ind i de små samfunds forhold og bidraget til, at den enkelte ofte føler sig uden overblik over og uden kontrolmulighed med udviklingen. Brugsen er forsvundet, mejeriet nedlagt, og der gror mos på forsamlingshuset. Befolkningen synes at indtage en resigneret, fornuftsbestemt holdning; i hvert fald indtil man vil tage skolen. Da rejser

oprøret sig sine steder mod at miste lokalsamfundets sidste fikserpunkt, det sidste identifikationstegn.

Jon Sundbos bog med undertitlen: En analyse af sociale forandringer i Magleby, er en punktstudie. Det udvalgte lokalsamfund, Magleby sogn syd for Skælskør, er i de fleste henseender repræsentativt for landets stagnerende småsamfund, i andre henseender ikke (Stignæs-raffinaderiet ligger i sognet). Bogen er en besvarelse af en prisopgave i sociologi, som Københavns Universitet udskrev i 1970: En undersøgelse af sociale tilpasningsproblemer i et dansk eller andet nordisk lokalsamfund med befolkningstilbagegang. Efter en omfattende teoretisk diskussion over opgaveteksten foretager Sundbo en analyse af Magleby, hvorpå han slutter af med en konklusion og kritik. Højdepunkterne i analysen omhandler udviklingen i landbruget, forholdene omkring kommunesammenlægningen og en gennemgang af byplanlægningsproblemerne, ligesom der er gjort udførligt rede for skolestriden 1971-72; herudover er der egentlig ikke meget at hente.

I det kritiske afsnit retter Jon Sundbo skytset mod den eksisterende planlægning, der presser bebyggelserne sammen i byerne. I stedet kunne han ønske en helt anderledes spredning af boligerne ud over landet, så udviklingen så at sige kom til at gå den anden vej. Forslaget er perspektivrigt, men nok også meget bekosteligt at realisere, når man betænker de anlæg, der betinger den moderne boligs tekniske faciliteter.

Ib Gejl

Kommunesammenlægning. En undersøgelse af sammenlægningen omkring Skælskør 1.4.1966, dens forudsætninger og dens konsekvenser. Af Ejler Koch, Johs. Lyshjelm, George Nellemann, Iørn Piø, Christian H. Rasmussen og Jon Sundbo. (Dansk Historisk Fællesforening, 1972). 375 s.

Grunden til, at denne omfattende undersøgelse er kommet til verden, er ønsket om at få belyst de problemer, der knytter sig til de kommunale sammenlægninger. Med inspiration fra den lokale sjællandske presse og aktiv medvirken fra Nationalmuseet og Dansk Folkemindesamling blev den ganske omfattende forskergruppe etableret i 1968. Hele det tunge sociologiske skyts er bragt i anvendelse, og alt, hvad der har rørt på sig, er blevet talt og tabuleret på kryds og tværs efter en stram og målrettet plan. Resultatet er, at man har fundet ud af, at administrationen er blevet centraliseret, og at megen indflydelse er flyttet fra de folkevalgte politikere til de ansatte teknikere og administratorer; endvidere, at det kommunale personale er vokset, udgifter og skatter steget; men det var nok sket alligevel, fastslås det. Der er skabt en land-by konfrontation, som ikke var der tidligere, og dermed en øget lokalpatriotisme. Det synes tydeligt, at landbefolkningen har tabt indflydelse, samt at initiativet er blevet koncentreret i bycentret.

I fremstillingen bringes et meget præcist og omfattende statistisk materiale. Her oplyses det bl. a., at 0,4 % af en adspurgt kreds ikke låner bøger på biblioteket, fordi han eller hun ser dårligt; endvidere at Jehovas Vidner har haft pæn fremgang i medlemstallet. Det er ikke muligt at se, om den samme tendens gør sig gæl-